

AFRİKA'NIN DÖRDÜNCÜ BÜYÜK EKONOMİSİ

CEZAYİR

İLE TİCARETİMİZ GELİŞİYOR

Ekonomisi enerji sektörü üzerine kurulan ve hidrokarbon ihracatçısı olan Cezayir, tamamı elverişli verimli topraklarında tahıl, zeytin, meyve yetiştiriciliği için destekler veriyor. Ekonomi Bakanlığı tarafından 2016-2017 dönemi için belirlenen 33 öncelikli ülke arasında yer alan Cezayir ile Türkiye'nin ticari ilişkilerinde ise son yıllarda ülkemiz lehine gelişmeler yaşanıyor. Türkiye Cezayir'e çelikten inşaat ve inşaat aksamı, hazır giyim, mobilya, otomotiv iş makineleri gibi ürünler ihraç ederken, bu ülkeden ağırlıklı olarak petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbon ürünleri ithal ediyor.

Resmi adı: Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti

Başkent: Cezayir

Yönetim şekli: Cumhuriyet

Yüzölçümü: 2.381.741 km²

(1.200 km Akdeniz sahil şeridi)

Dili: Arapça (Resmi dil), Berberice (Tamazight), Fransızca (İş Hayatı)

Nüfus: 39.5 milyon (2015, IMF)

Başlıca şehirler: Cezayir, Oran, Constantine, Annaba, Batna, Bida, Sétif, Chlef, Djelfa, Mostaganem, Jijel, Batna, Biskra, Tiaret, Saïda, MSila, Ourgla, Béchar, Adrar, Tlemcen, Skikda, Béjaïa, Ghardaïa, Tizi Ouzou, El-Oued, Tamanrasset.

Dini: Resmi Dini İslam, %99,8 Müslüman (Sünni-Maliki), %0,2'si Hristiyan, Yahudi.

Para birimi: Cezayir Dinarı (CD veya DA-Dinar Algérien)

Kaynak: Cezayir Yatırımların Geliştirilmesi Akademi (ANDI)
Cezayir İstatistik Kurumu (ONS), Cezayir Maliye Bakanlığı, UNCTAD

Afrika'nın en geniş yüzölçümüne sahip ülkesi Cezayir, 40 milyona yaklaşan nüfusu, önemli doğal gaz ve petrol rezervleriyle Kuzey Afrika ve Akdeniz'in dikkat çeken ülkelerinden biri... 22 üyeli Arap Birliği ülkeleri arasında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır'ın ardından dördüncü büyük ekonomiyi sahip olan Cezayir, enerji sektörüne bağımlılığıyla öne çıkıyor. Bu alandaki hidrokarbon ürünleri, ihracat gelirlerinin yüzde 97'sini, GSMH'sinin yüzde 45'ini, bütçe gelirlerinin ise üçte ikisini oluşturan Cezayir'de enerjiye olan bağımlılık petrol fiyatlarındaki değişimlerden de doğal olarak büyük ölçüde etkilenebilir. Diğer yandan Güney Afrika Cumhuriyeti, Niğerya ve Mısır'ın ardından Afrika'nın da en büyük dördüncü ekonomisi konumunda bulunan Cezayir'in yüzde 80'i Sahara Çölü'nde yer alsa da, ülkenin Akdeniz'e bakan kuzeyini oluşturan yüzde 10'luk verimli topraklarında tahıl, şarap, zeytin ve meyve üretiminin desteklenmesi alternatif üretime verilen önemi ortaya koyuyor. Buna rağmen Birleşmiş Milletler (UNCTAD) verilerine göre Ce-

zayir, yıllık yaklaşık 1,5 milyar dolar ile en fazla doğrudan yabancı yatırım alan Afrika'daki ilk 13 ülke arasında yer alıyor. Bu yatırımların çok önemli bir kısmının enerji, sanayi (gıda, inşaat ekipmanları ve diğer basit montaja dayalı

Avrupa Birliği ile 2002 yılında imzalanan ve 2005 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması ile pek çok sanayi ürününün ithalatında AB ülkeleri menşeli mallara indirilmiş gümrük vergileri uygulanıyor.

imalat), bayındırlık, konut ve telekomünikasyon başta olmak üzere hizmet sektörüne yöneldiği gözleniyor.

İşsizlik yüzde 30 seviyelerinde

Cezayir, kişi başına düşen milli geliriyle alt orta gelirli bir ülke statüsünde yer alırken, zengin doğal kaynaklarına karşın hallan satın alma gücünün çevre ve komşu ülkelere göre düşüklüğü düşündürücü... Ülke ekonomisinin sektörel bazda çeşitlendirilerek geliştirilmesine yönelik ulusal ve uluslararası yatırımlardaki yetersizlik, ülkedeki kamu ikisadi teşekküllerinin özelleştirme çalışmalarının çok yavaş ilerlemesi, özellikle enerji sektörü başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarındaki yolsuzluk iddiaları beklenen atılımın yapılmasına engel oluyor. Ayrıca kayıt dışı sektörün büyüklüğü, bölgeler arasında ciddi ekonomik ve sosyal dengesizlikler (özellikle kuzey ve güney) ile genç nüfusta yüzde 30'lan bulan işsizlik de göz ardı edilemeyecek boyutta...

Refah seviyesini yükseltmek amacıyla 1990 yılından itibaren ticaret politikalarını serbestleştirmeye başlayan Cezayir'de buna karşın, önemli ölçüde ithal ikameci ve korumacı eğilimler de görülebiliyor. Özellikle ülkedeki ticaret politikasının belirlenmesinde etkin

olan ithalat lobilerine karşın, ulusal bir sanayinin kurulabilmesine yönelik hassasiyetler de gelişmelerde etkili oluyor. 2000'li yılların başından itibaren kademe bir şekilde serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecini yaşayan Cezayir'de, benzer durumdaki diğer ülkelerde olduğu gibi, bazı sıkıntılar halen hissediliyor.

Öte yandan, Avrupa Birliği ile 2002 yılında imzalanan ve 2005 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması ile pek çok sanayi ürününün ithalatında AB ülkeleri menşeli mallara indirilmiş gümrük vergileri uygulanıyor ve bazı ürün gruplarında da bu vergiler hâlihâlde sıfırlanmış bulunuyor. Tann ve balıkçılık sektöründe ise çok kapsamlı olmamakla birlikte karşılıklı kota sistemi uygulanıyor.

GSYH yıllık ortalama yüzde 3,7 oranında büyüyecek

Ülkenin belli başlı sorunlarından biri, kayıt dışı sektörün ülke ekonomisinin yüzde 60'ından fazlasını oluşturmasıdır. Nitekim ekonomik aktivitelerin yüzde 90'ından fazlasının nakit para ile gerçekleştirilmesi bunda ciddi bir rol oynuyor. Ülkede bazı büyük oteller ve alışveriş merkezleri dışında kredi kartı uygulaması yok. Bu bakımdan, Cezayir devletinin vergi gelirleri de daha çok ithalattan alınan gümrük ve katma değer

RAKAMLARLA CEZAYİR EKONOMİSİ

Bazı temel makroekonomik göstergelerin yıllar içindeki değişimi

Gösterge	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
GSMH (Sabit Fiyatlarla, Milyar \$)	137,2	161,8	199,2	208	209	211	208	217
GSMH (Enerji Dışı, Milyar \$)	93,6	105,8	118,8	137	146,5	156,9	165,5	173,8
GSMH (Kişi Başına, Sabit Fiyatlarla, \$)	3 886	4 481	5 428	5 442	5 508	5 516	5 273	5 405
Büyüme Oranı (Reel, %)	2,4	3,3	2,8	3,3	2,8	4	3,9	4,1
Büyüme Oranı (Enerji Dışı, Reel, %)	9,3	6,4	6,1	7,1	5,5	5	4,9	4,7
Enflasyon Oranı (%)	5,8	3,9	4,5	8,9	3,3	2,9	4	4
Bütçe Açığı (Milyar \$)	-7,5	-0,6	-0,9	-10,4	-3,1	-14,8	-19,7	-18,8
GSMH/Bütçe Açığı (%)	-5,4	-0,4	-0,4	-5	-1,5	-7	-9,5	-8,2
GSMH (Enerji Dışı)/Bütçe Açığı (%)	-42,9	-37,6	-43,8	-47,1	-33,8	-36,9	-35,5	-32,9
Cari Denge (Milyar \$)	3-9	15-3	20-1	12-1	0-1	-7-2	-14-5	-15-9
Döviz Rezervleri (Milyar \$)	148,9	162,2	182,2	190,7	194	187,6	172,6	157,1

Kaynak: Cezayir Maliye Bakanlığı, IMF, *Tahmin

Diş Ticaret Göstergeleri (Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2003	24.654	13.545	42.957	6.351
2004	32.077	18.303	52.434	11.720
2005	46.002	20.357	67.458	24.546
2006	54.613	21.456	82.244	26.982
2007	60.163	27.631	99.638	20.688
2008	79.298	39.475	118.556	40.039
2009	45.193	39.258	86.194	4.194
2010	57.050	40.999	104.271	9.831
2011	73.436	47.219	120.920	25.952
2012	71.865	50.369	71.866	24.382
2013	65.998	54.909	120.907	11.089
2014	60.388	58.618	119.006	1.770
2015	34.796	51.803	86.599	-17.007
2016	28.812	45.130	73.942	-16.318

Kaynak: ITC, Trademap

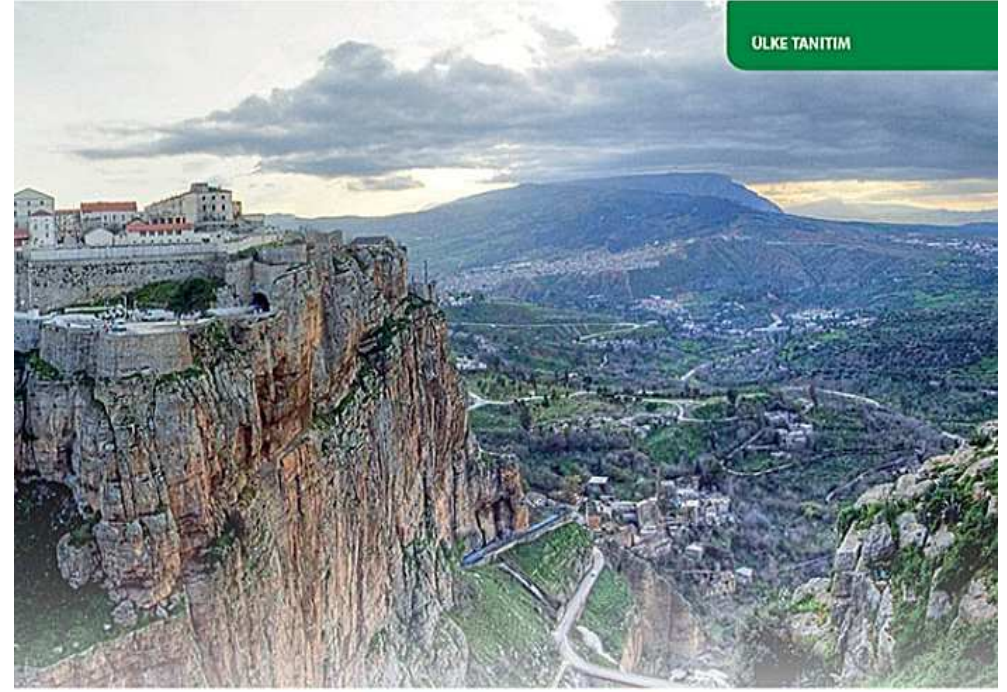

vergileridir. Cezayir'de ekonomik büyüme, büyük oranda petrol fiyatlarına ve yağış düzeyine bağlıdır. IMF verilerine göre, ülkedeki hidrokarbonlar sektörünün istikrarlı büyümesinden dolayı, 2018 yılına kadar GSYH'nin yıllık ortalama yüzde 3,7 oranında büyüyeceği ve 2018 yılında GSYH'nin cari fiyatlar bazında 238 milyar dolar aşacağı tahmin ediliyor.

Avrupa Birliği, Cezayir'in en önemli ticaret ortağı
Hidrokarbonlar sektörü ihracatı toplam ihracatın yaklaşık yüzde 97'sini oluşturuyor. Ancak, son yıllarda petrol

fiyatlarının düşmesi nedeniyle ihracat gelirinin azaldığı görülüyor. Bir yandan tarımsal üretimin, diğer yandan sanayi altyapısının yetersizliği nedeniyle pek çok tüketim mamulünü dışarıdan almak durumunda kalan Cezayir, ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yıllar itibarıyla sürekli artan miktarlarda ithalat yapıyor. Avrupa Birliği ise bu süreçte Cezayir'in en önemli ticaret ortağı konumundadır.

Cezayir'in 2016 yılında ihrac ettiği ürünlerin yarısından çoğunu hidrokarbonlar, diğer kısmını ise kimyasallar, gübre, kalsiyum ve alüminyum fosfat gibi bazı hammadde,

şeker ve başta hurma olmak üzere meyve ve diğer tarım ürünleri oluşturuyor. 2016 yılı ithalanda başlıca ürünler ise buğday, petrol yağları, ilaçlar inşaat demiri, telefon, otomobil, süt, krema, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, şeker, mısır, demir çelikten borular, demir veya çelikten inşaat aksamı ve soya yağıdır.

2016 yılında Cezayir'e ihracatımız 1,7 milyar dolar oldu

Cezayir, 2016-2017 dönemi için Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenen öncelikli 33 ülke arasında yer alıyor. Türkiye ile Cezayir arasındaki ticarete 2005 yılı öncesinde Cezayir lehine seyreden dış ticaret dengesi, bu ölkeye yapılan ihracatın düzenli olarak her yıl artmasıyla, 2006 yılından itibaren Türkiye lehine fazla vermeye başladı. Türkiye lehine olan dış ticaret dengesi 2015 yılında 1,08 milyar dolara ulaştı. 2015 yılında Türkiye'den Cezayir'e gerçekleştirilen 1,8 milyar dolarlık ihracat, 2016 yılında 1,7 milyar dolara geriledi. Diğer taraftan, kayıt dışı ekonomi kap-

Türkiye - Cezayir Dış Ticaret Değerleri (Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat	İthalat
2001	422	1.064
2002	514	558
2003	573	501
2004	806	626
2005	807	862
2006	1.021	719
2007	1.232	944
2008	1.614	1.588
2009	1.777	769
2010	1.505	1.068
2011	1.471	1.150
2012	1.813	925
2013	2.003	714
2014	2.083	921
2015	1.826	741
2016	1.737	464

Kaynak: TÜİK

samında değerlendirilen bavul ticareti yoluyla da yıllık yaklaşık 100-150 milyon dolar tutarında bir ihracat gerçekleştirildiği tahmin ediliyor. Bunun yanı sıra İspanya, Fransa ve İtalya limanları üzerinden ülkemiz menşeli malların "re-export" yoluyla veya Magrep Birliği üyesi ülkelerden transit olarak Cezayir'e geldiği ve bu ticaretin yıllık toplamının yaklaşık 300-350 milyon dolar civarında bir rakama ulaştığı öngörülmüyor. İhrac edilen başlıca ürünler, demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, hazır giyim, buzdolaplar, dondurucular, maden işleme makineleri, kamyonlu taşıtlar için aksam ve parçalar, kablolar, mobilyalar, iş makineleri, tarım ürünleri işleme makineleri, demir/çelikten soba ve ocaklar, demir/çelikten borular, iç giyim, halılar ve plastik borulardır. 2015 yılında 741 milyon ABD Doları olan Cezayir'den ithalatımız, 2016 yılında 464 milyon dolara geriledi. Türkiye'nin Cezayir'den ithalanda önem arz eden ürünler, petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, petrol yağları, şeker, amonyak, hidrojen ve fosfatır.